sadibey.com

Yazılar

“Baba” (Yılmaz Güney)’den “Üç Maymun” (Nuri Bilge Ceylan)’a

23 Ekim 2008 | Sadi Çilingir | Bir yorum yapın

Peşinen söyleyeyim ki *Baba* filmi ile *Üç Maymun* filmini karşılaştıracak değilim. Ama; *Baba’*da Cemal, yalısında bekçilik yaptığı adamın oğlunun adam öldürmesi nedeni ile ve yıllardır beklediği Almanya’ya gitme isteğinin (dişlerinin sağlıksız olması nedeni ile) gerçekleşmeyeceğini öğrenince, ailesine bakılacağı ve çıktığında da yardım edileceği sözü verilince, suçu üstlenerek “cezaevine” girer. Ama verilen hiçbir söz tutulmaz, gerçek katil karısına tecavüz eder, tecavüze uğrayan kadın henüz kucağında kundaktaki üçüncü çocuğunu cami kapısına bırakıp kayıplara karışır, daha büyük olan erkek ve kız ise -ilkokul öğrencileri- babaları cezaevinde iken, babasının yerine hapse girdiği adamın fedaisi (oğul) ve cezaevinde sonra gidilen bir moral gecesinde babasına sunulan bir fahişe (kız) olur. *Üç Maymun’*da olay o kadar uzun yıllara yayılmıyor, önce yine patronun işlediği bir suç var.

Bu kez patronun kendisi -yaklaşan millet vekili seçimlerinde adaydır- ıssız bir yolda çarptığı -ve kazadan hemen sonra oradan geçen başka “maymunların” yardım etmekten kaçındıkları- adam ölür. Patron, -bu kez- şoföründen, suçu üstlenmesini ister, gece yarısı yatağından çağırır, bir parkta oturup konuşurlar. Dört avukatla konuşmuştur, 9 ay veya çok çok bir yıl yatacaktır, çıktığında eline toplu para verecektir, yattığı süre içinde de maaşı işleyecektir. Eyüp, teklifi kabûl eder.

Filmleri karşılaştırmayacağım dedim, ama, *Baba’*da Cemal’e teklifin yapılması ve kabûl sahnesi, konuşmasızdır fakat sinemamızda çekilmiş en güzel sekanslardan ve özellikle Yılmaz Güney’in oyunculuğu bakımından dört dörtlük bir sinemasallık içerir. *Üç Maymun’*da Eyüp’ün **oğlu İsmail** (bu kez çocuk değil üniversite kapısında bir delikanlıdır) sınavı kazanamayınca, bir servis arabası alarak çalışmak, bunun için de dokuz ay sonra

patron tarafından verilecek parayı şimdiden istemeyi annesine söyler. Önce karşı çıkan anne, sonra kabûl eder, bu görüşmeler sırasında da patron ile bir ilişkiye girer. Bu, *Baba'*daki tecavüz gibi bir defalık bir ilişki değil, sürekli bir ilişkidir. Bir süre sonra, patronun evlerine geldiğini oğlu fark eder ve bu bilgisini annesine söyler.

Patrondan para, onunla da bir araba alınmıştır. Bu arada 9 aylık süre dolar ve Eyüp tahliye olur, arabanın alınış nedenini araştırır, paranın niçin önceden alındığını pek anlayamaz ise de, olayların gelişmesi ile patronu ile karısının ilişkisini öğrenir. Kadın ise ilişkilerini bitiren patrona (evlidir) giderek, kendisini terk etmemesi ısrarla söyler. Patronun öldürülmesi ile karısının ve kendisinin ifadelerine baş vurulur ve eve gelince İsmail cinayeti itiraf eder. Söz verilen paranın, cezaevinden çıkınca patronu tarafından –mükerreren- kendisine verilmesi üzerine Eyüp, evsizlikten kahvede yatan, kimsesiz garsona suçu üstlenmesini teklif eder.

Birbirine benzer şekilde başlayan filmler çok ayrı noktalara ulaşırlar. Yukarıda da değindiğimiz gibi, *Baba,* Cemal'in cezaevine girmesine kadar olan bölümü ile sinemamızda çok sinemasal bir anlatım yakalamış filmlerinden biridir, -ne yazık ki- sonrasında temposu oldukça düşer. (Bakınız: bu sitede ki 30.08.2006 tarihi "İlk Düşünüldüğü Noktadan, Farklı Nedenlerle, Farklı Noktalara Varan İki Film: *"Zavallılar"* (Yılmaz Güney – 1972 / Atıf Yılmaz – 1974) ve *"Baba"* (Yılmaz Güney – 1971)" adlı yazımız.)

Nuri Bilge Ceylan, kısa metraj *Koza'*dan başlayarak, aile bireyleri ve yakın çevresi ile çektiği filmlerde, kendine has bir dil oluştururken, kamera hareketlerini en aza kadar indirir, amatör oyuncuları ile uzun hareketsiz sahneler çeker. *Üç Maymun'*daki gibi kaza sahnelerini ise es geçerek olup bittikten sonra sonucunu gösterir. Önceki filmlerine göre dilini değiştirdiği söylenen son filminde ise "fazla" bir değişiklik yok. Sn. Atilla Dorsay, Erden Kıral'ın *Vicdan* hakkında yazarken, Kıral'ın önceki filmlerinde çoğunlukla kullandığı ve çok hoşlandığını belirttiğini ağır hareketli sekans-plânları bu kez kullanmadığını, hareketli sahnelerde de başarılı bulduğunu belirtiyor. Ceylan, ise yine fotoğraf ağırlıklı bir anlatımı seçmiş. 3 (evet 4. var) kişi arasında olup biten bir olayı anlatırken, anlatılanın ve mekânın gerektirdiği ağır hareketliliği (aslında böyle bir gereklilik şart değil) sonuna kadar, yer yer sonundan da ötede kullanıyor. Anlatılanın (öykünün) tartışmasına girişmeyeceğim, anlatımın tartışmasını ise yapmaya çalışıyorum ve Ceylan'ın yine bir "fotoğraf galerisi" açtığını düşünüyorum, uzun – ve yine uzun– tutulmuş fotoğraflar.

Uzun tutulmuş derken; hafızam beni yanıltmıyorsa, -çok istediğim halde henüz göremediğim- Glauber Rocha'nın *"Deus e o Diabo na Terra do sol – Tanrı ve Şeytan Güneş Ülkesinde"* (1964 / Brezilya) filminin başlangıç bölümü, **uzaktan kameraya yaklaşan bir kişinin görüntüsü** ile açılıyor(muş), hayli uzun olan bu sahnede yaklaşan kişinin yürümesi dışında hiçbir -kamera- hareketi yok (imiş). Milos Forman'ın *"One Flew Over the Cuckoo's Nest – Guguk Kuşu"* (1975 / ABD) filminde Jack Nicholson'un 4-5 dakika süren -hareketsiz-

kameraya -hareketsiz- bir bakışı vardır, ama -olayın gelişi bakımından- bu hareketsizlik hiç de hareketsizlik değildir, sinemasal bir sekanstır. Hayli uzun tutulmuş bu sekans ile Ceylan'ın önceki filmlerinde de, bu filminde de yaptığı uzun çekimleri karşılaştırmak istemiyorum, ama Ceylan'ca -yine- kullanılan uzun çekimler –içinde yakın plân da var, uzak plân da- bir süre sonra fotoğrafa dönüştüğü izlenimi doğuruyor bende. Yine kendine has bir sineması olan yönetmen Zeki Demirkubuz'un -bir kısım filmleri içinde– aynı sakıncaları filmlerini izlediğim zaman düşünüyorum, ama Demirkubuz durağan anlatımını öykü içine yediriyor gibime geliyor. Akad'ın son dönem filmlerinde de kamera ve objektif hareketlerinin nerede ise tamamen bırakıldığını unutmayalım. Kamera hareketinin hemen hiç olmadığı bir kısım Bunuel filminin, hareketsizliği hakkında herhangi bir şey söylemek mümkün mü? Bütün bunlardan sonra Ceylan'a fotoğraf ağırlıklı film çekiyor demekle herhangi bir özel kastımız olamaz ama *Uzak'*ın hayli uzun tutulmuş final çekiminden (fotoğrafından) sonra, aynı çekimlerle *Üç Maymun'*da karşılaşmak hiçte şaşırtıcı olmadı.

Bu sitede 27.06.2008 tarihi ile yayınlanan *"Üç Maymun* Türk Sinemasını Kurtarır mı?" isimli yazımızı, filmin Cannes'da ödül almasından sonra ve filmi görmeden yazmıştık, şimdi filmi seyrettikten sonra tekrar soruyoruz: *Üç Maymun* sinemamızı kurtarır mı?

(30 Ekim 2008)

Orhan Ünser

0